

Tungan på vågen?
Medelklassen, väljarrörligheten och
regeringsmakten i Sverige
1976-2010

Erik Vestin

Doktorand i statsvetenskap, Göteborgs
universitet

erik.vestin@gu.se

Frågans relevans

- Utomvetenskapligt: Strategiskt viktig fråga för socialdemokratin.
- Inomvetenskapligt: Ger det politiska systemets sätt att fungera olika grupper olika vikt i valen? (På samma sätt som vissa partier kan ha en sådan roll i det parlamentariska spelet.)

- Att denna medelklass väger tyngre idag än förr är i någon mån självklart eftersom den har blivit större som andel av befolkningen. (Men, detta gäller enbart i den mån den är en grupp med enhetliga intressen, vilket är omdiskuterat.)
- Frågan här är snarare om den är särskilt viktig i proportion till sin storlek.

Den moderna medelklassen

- Ordet medelklass var vid 1900-talets början en synonym till bourgeoisie. Vid samma tid användes löntagare och arbetarklass i princip synonymt (Przeworski 1985: kap. 2).
- Diskussionen om den nya medelklassen uppstod utifrån observationen att alla löntagare inte var av samma sort.

Debatten om den nya medelklassen

- De är "egentligen" arbetare med falskt medvetande.
- De är "egentligen" en del av bourgeoisieien.
- De är ett mellanting.
- De är en ny klass.

Efter Mann (1983), se även Castro (1993) för en översikt över den teoretiska debatten.

Svårt att urskilja gruppen exakt, men anknyter till tre empiriska trender

- Expansionen av den högre utbildningen
- Expansionen av servicesektorn
- En uppgradering av anställningarnas kvalitet, eller i alla fall en större andel ”bra” jobb

Teorier om medelklassens betydelse

- Lipset (1964) och Lipset & Rokkan (1967): Den nya medelklassen mellan arbete och kapital.
- Inglehart (1977): Den nya medelklassen i efterkrigsgenerationen som ny bas för vänstern (pga. dess postmateriella värderingar).
- Dalton (1984): Den ökade väljarrörligheten förklaras av en mer välutbildad, kunnigare väljarkår.

Teorier om medelklassens betydelse

- Korpi (1980, 1981) och Therborn (1992) rätt optimistiska om SAPs möjligheter att vinna dessa människors röster.
- Oskarson (1990): "Tillsammans tycks socialdemokraterna och vpk ha lyckats anpassa sig till den transformering av samhället som övergången till ett alltmer postindustriellt samhälle innebär."

Tänkbara invändningar

- Mot Lipset & Rokkan (1967): Partisystemen torde ackommodera dessa förändringar efter hand.
- Mot Inglehart (1977): Den postmateriella trenden finns visserligen, men har den haft så stor betydelse?
- Mot Dalton (1984): Sambandet mellan politisk sofistikation (kunnighet) och stark partiidentifikation är snarare positivt (Allbright 2009, Ohr et al. 2009). Därtill få direkta empiriska belägg för att väljarna blivit kunnigare (Oscarsson & Holmberg 2013: kap. 13; Delli-Carpini & Keeter 1996).

Sverige som fall

- Karaktäriseras vanligen som starkt vänsterhögerdominerat.
- Om inte här så inte någon annanstans.
- Fenomenet i dess mest renodlade form.

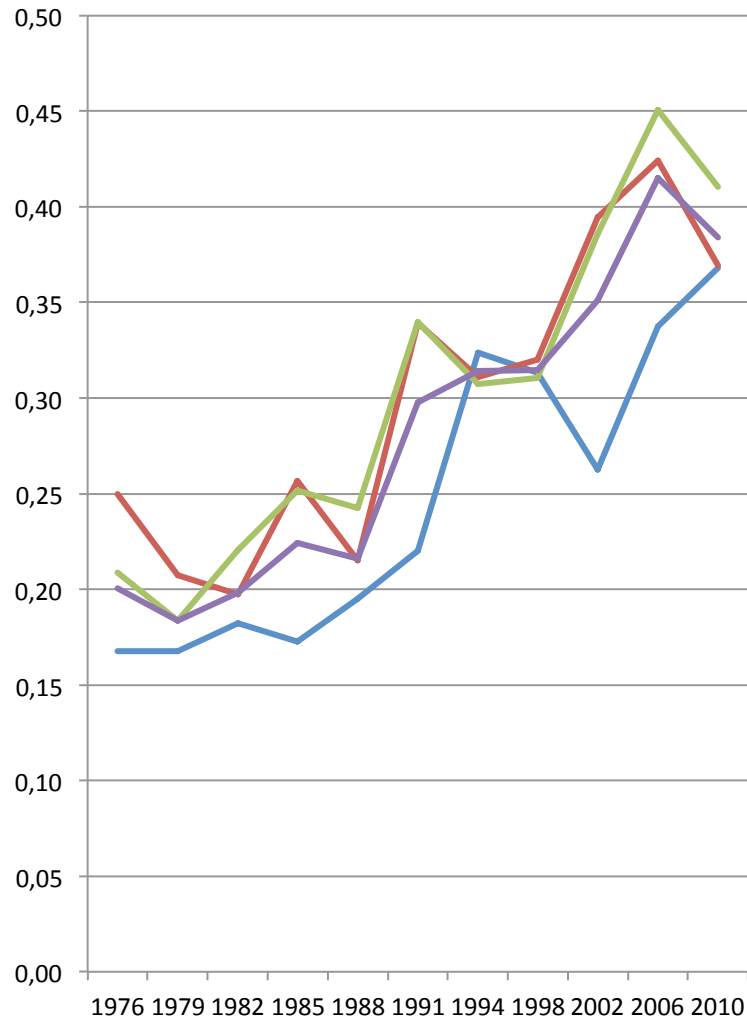
Operationaliseringar

- De svenska valundersökningarnas klassschema har åtta grupper, som jag har slagit samman till tre:

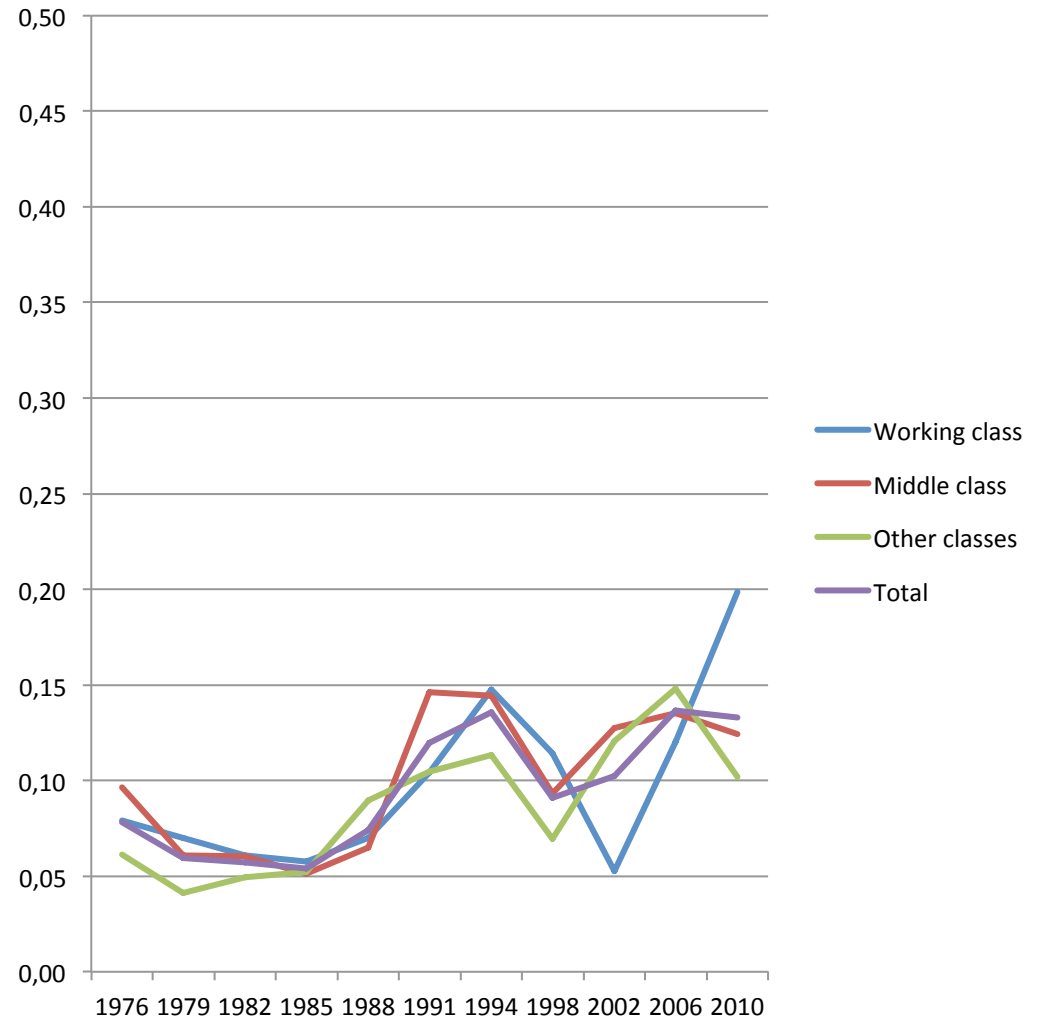
Industriarbetare	Working Class
Övriga arbetare	
Lägre tjänstemän	Middle Class
Tjänstemän i mellanställning	
Högre tjänstemän och storföretagare	Other Classes
Småföretagare	
Jordbrukare	
Studernade	

- De flesta av grupperna i "Other classes" är rätt små, men de är samtliga höger- snarare än vänsterlutande.
- Med "block" åsyftas förutom de regeringsalternativ som ställdes mot varandra 2010, även stödpartier - sådana som inte röstade emot regeringen vid riksdagens öppnande (och därmed avgjorde regeringsfrågan). Därmed räknas Ny demokrati 1991, och Sverigedemokraterna 2010 till det borgerliga blocket.

Är medelklassen mer rörlig överlag?

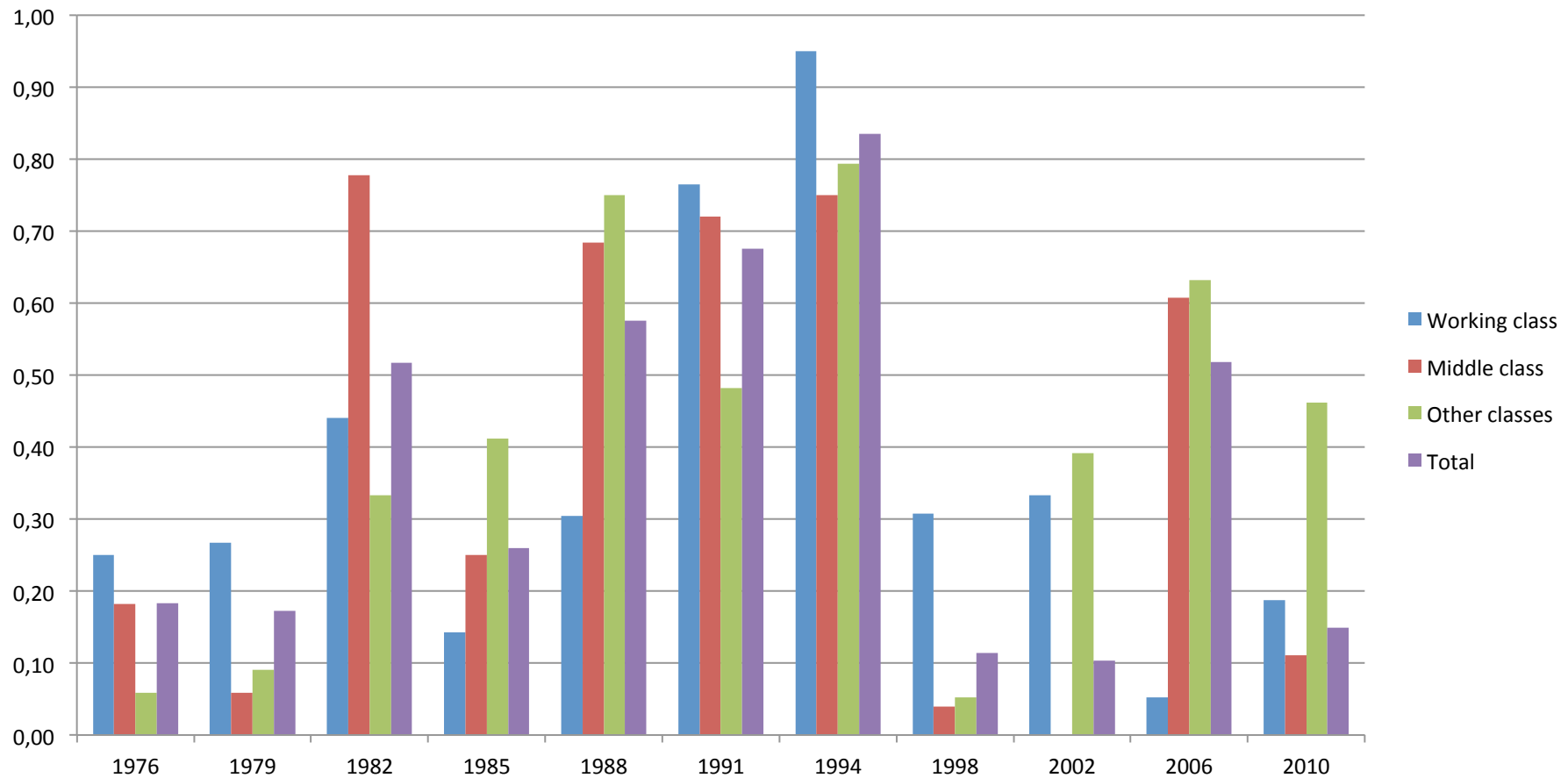
Andel partitytare

Andel blockbytare

Rör sig medelklassen mer enhetligt?

$$\text{Abs} (\text{Byten}_{\text{RG}} - \text{Byten}_{\text{B}}) / (\text{Byten}_{\text{Tot}})$$

Vad händer om medelklassen röstar som alla andra?

Election Year	Block Choice National Elections, all included			Block Choice National Elections, without the Middle Class			Difference in difference (+ = Redgreen)	Shifting majority?
	Bourgeois	Redgreen	Total	Bourgeois	Redgreen	Total		
1976	50	50	100	48	52	100	4	Yes
1979	50	50	100	47	53	100	6	Yes
1982	47	53	100	44	56	100	6	No
1985	49	51	100	48	52	100	2	No
1988	43	57	100	44	56	100	-2	No
1991	55	45	100	55	45	100	0	No
1994	42	58	100	42	58	100	0	No
1998	45	55	100	45	55	100	0	No
2002	45	55	100	46	54	100	-2	No
2006	51	49	100	50	50	100	2	?
2010	52	48	100	53	47	100	-2	No
Total	48	52	100	47	53	100	2	

(Mycket) Preliminära slutsatser

- Svårt att säga att medelklassen skulle vara rörligare överlag.
- Inte heller rör den sig på ett mer enhetligt sätt.
- Medelklassens röster har bara vid två, ev. tre tillfällen skiftat om majoritetsförhållandena i riksdagen.
- Dessa tre punkter talar emot idén om att medelklassen skulle ha ”särskild vikt” i valen.

Vidare arbete:

- Olika definitioner av medelklass
- Regeringsskifte som beroende variabel
- Lägga till data tillbaka till 1968.
- Föra in inkomst, utbildning, generation och boende i analysen
- Skulle medelklassen bestämma om inte högerpopulismen fanns?

Källor

- Castro, Freddy (1993) *Bortom den nya medelklassen*. Diss. Stockholm: Symposion Graduale.
- Dalton, Russell (1984) "Cognitive Mobilization and Partisan Dealignment in Advanced Industrial Democracies", s. 264-284 i *Journal of Politics*, vol. 46(1).
- Inglehart, Ronald (1977) *The Silent Revolution*. Princeton: Princeton University Press.
- Korpi, Walter (1980) *Arbetarklassen i välfärdskapitalismen*. Stockholm: Tiden
- Korpi, Walter (1981) *Den demokratiska klasskampen*. Stockholm: Tiden
- Lipset, Seymour M. (1964) "The Changing Class Structure and Contemporary European Politics", s. 271-303 i *Daedalus*, vol. 93(1).
- Lipset, Seymour M. och Stein Rokkan (1967) *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*. New York: The Free Press.
- Mann, Michael (1993) *The Sources of Social Power – Vol. 2. The Rise of Classes and Nation-States*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oscarsson, Henrik och Sören Holmberg (2013) *Nya svenska väljare*. Stockholm: Norstedts Juridik
- Oskarson, Maria (1990) "Klassröstning på reträtt" i Mikael Gilljam och Sören Holmberg (red.) *Rött, blått, grönt – En bok om 1988 års riksdagsval*. Stockholm: Bonniers
- Przeworski, Adam (1985) *Capitalism and Social Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press
- Therborn, Göran (1992) "Swedish Social Democracy and the Transition from Industrial to Postindustrial Politics", s. 101-123 i Piven (red.) *Labor Parties in Postindustrial Societies*. Oxford: Oxford University Press.